

Hogyan ünnepelhetjük meg Bartók Béla születésének századik évfordulóját?

1955-ben, Bartók Béla halálának 10. évfordulóján Kodály Zoltán a következőket mondta: „Bartók diadalmas és végleges hazatérésének feltétele a zeneileg művelt ország.” Most, amikor születésének 100. évfordulójára készülünk, felmerül a kérdés, előbbre jutott-e azóta a zenei művelődés, Bartók szellemi hagyatéka, művészete ott-hon van-e a mi világunkban? Vannak biztató jelek. A hangversenyéletben már valóban otthonosak Bartók művei, sőt, kitűnő előadásban már több közülük sikerdarabnak számít. Fejlődést mutatnak az iskolai énekkarok is. 20–30 évvel ezelőtt csak néhány kórus vállalkozott Bartók-művek előadására. Ma már az énekkarok jelentős része – ahol ügyszerető, szakavatott vezetővel rendszeres zenei nevelés folyik – képes méltó színvonalon egy-egy Bartók-művet megszólaltatni. De a feladat javarésze még hátra van. Az iskolai élet mindennapjaiban Bartók művészete, eszmevilága csak szórványosan jelenik meg, a bennük rejlő értékek még nem kapták meg illő helyüket sem a tananyagban, sem a tankönyvekben. A centenáriumba nem elég szóoklattal vagy emlékünneppéllyel készülnünk. Számvetést kell tenni eddigi munkánkkal, s fel kell kutatnunk a lehetőségeket, hogyan válhatna ez a páratlan szellemi kincs zenei, sőt általános nevelőmunkánk hatékony tényezőjévé. Bartók hagyatékának ápolása nem lehet rövid távú kampányfeladat, hanem bele kell építeni munkánk állandó folyamatába. Olyan eredményekre, tapasztalatokra kell törekednünk, amelyek a későbbiekben egész zenei nevelésünk éltető hagyományává válhatnak. Ezzel együtt felkészülünk az új tanterv feladataira is, amely ebből a szempontból jelentős változást ígér.

A centenáriumi előkészületeket gondos, felelősségteljes tanári felkészüléssel kell kezdeni. Elsősorban saját magunkat kell megújítani, Bartók örökségéből mind nagyobb részt kell sajátunkká tennünk. Ma már gazdag szakirodalom segít ebben, s művei is mindenki számára elérhetők a Magyar Hanglemezgyártó Vállalat impozáns Bartók-összkiadásában.

A Bartók évvel kapcsolatos elgondolásokat, javaslatokat két szempontból (tartalmi és formai) csoportosítjuk.

I. Bartók életművéből mit válasszunk ki, mit építhetünk be iskolai munkánkba?

II. Milyen keretekben tervezhetjük meg az évforduló eseményeit?

I. Bartók életműve rendkívül sokrétű. Egy személyben zeneszerző, zongoraművész, népzenekutató, sőt évtizedeken keresztül tanított a Zeneakadémián is. Csodálatunk fokozódik, ha tudjuk, hogy ezt a sokoldalú, minden részletében rendkívüli alkotómunkát törekeny alkattal, kisgyermek kora óta betegsége hajlamos szervezettel hozta létre. S az alkotásokból kibontakozik előttünk egy páratlan egyéniség. Mert a nagy muzsikusz és tudós elsősorban kiváló ember volt, példamutató, nagyszerű tulajdonságokkal. Vegyük számba életművének értékeit, tanulságait, hogy tanulóink elé hiteles Bartók-képet állíthassunk.

1. Bartók Béla, az ember

Nincs olyan méltatója, ki művészetének értékei mellett rá ne mutatna egyéniségének, emberi mivoltjának értékeire. Bőséges anyagot találhatunk a közreadott dokumentumokban, megjelent életrajzokban, személyes visszaemlékezésekben. Figyeljük a rádió műsorában hallható „Így láttam Bartókot” sorozat adásait! Olvassuk el Kodály Zoltán, Bartók leghűségesebb barátjának és küzdőtársának róla szóló írásait a *Visszatekintés* 2. kötetében! Tanulóink számára nagyon érdekes adatokat találunk fiának, ifj. Bartók Bélának emlékezéseiben, hogyan látta gyermekszemmel édesapját. Milyen volt gyermekeihez a sokak által zárkózottnak, sőt ridegnek tartott Bartók? Elmondja, apja milyen szigorú napirend szerint élt. Sokrétű zenei munkája mellett volt ideje nyelvek tanulására. Már fiatal korában jól beszélt németül és franciául, később románul, szlovákul, angolul és olaszul is megtanult, de foglalkozott az arab, a török, a bolgár és a finn nyelvekkel is. S mi mindent gyűjtött! Lepke-, bogár-, közetgyűjteményén kívül tréfás gyűjteménye volt külföldről kapott hibás címzésű borítékokból. (Ifj. Bartók Béla: *Apámról*. Zenetudományi Tanulmányok III., 1955.)

De egyéniségének leghívebb tükre leveleiben mutatkozik meg. Életében rengeteg levelet kapott, s mindegyikre lelkiismeretesen válaszolt is. Leveleit *Demény János* adta ki több kötetben. Tanulságos a *Bartók Breviárium* olvasgatása is, mely *Ujfalussy József* összeállításában leveleket, írásokat, dokumentumokat tartalmaz. E könyv harmadik kiadása most jelent meg. Rendkívül fontos és szemléletes forrás számunkra *Bónis Ferenc* műve: *Bartók Béla élete képekben és dokumentumokban*, melynek most jelent meg második kiadása. Ebben 440 kép mutatja be magyarázó szöveggel Bartók egész életútját, kisgyermek korától a New York-i temetőig. Döbbenetes élmény olvasni *Agatha Fasset Bartók amerikai évei* című könyvét. Ebből néhány részletet feltétlenül olvassunk fel gyermekeinknek, különösen a Vermontban, egy kies hegyvidéken eltöltött nyár emlékeiből. Bartók csodálatosan kifinomult hallását mutatja be az erdőben megmentett cica történetével. (104. l.) A 135. lapon az otthoni hajnali kenyérsütésekre szívszorongatóan emlékező Bartókot idézi. Bemutatja Bartók és a természet közötti bensőséges kapcsolatot, egy régen járt erdei út felfedezésével. (53. l.) Megrázóan mutatja be az otthoni tájak iránti szenvedélyes vágyódását a visszhang történetében. (175. l.)

Most jelent meg szintén újabb kiadásban *Székely Júlia Elindultam szép hazámból* című Bartókról szóló ifjúsági könyve. Jó lenne, ha ezt a könyvet minél több tanuló elolvasná. Egy-egy részlet megbeszélésére néhány percet szánhatnánk. Mutassuk be Bartók életének azokat a dokumentumait is, melyek a hatalmon levő úri osztállyal való merész szembenállását mutatják be! Hogyan mond le meghívásokat, hogyan utasít vissza kitüntetést, hogyan áll 1920-ban nyilvánosan is Kodály Zoltán mellé, akit a Tanácsköztársaság bukása után fegyelmi bizottság elé állítottak. Több dokumentum bizonyítja a fasizmussal szembeni ellenszenvét, sőt tiltakozását is. Buzdítsuk tanulóinkat, hogy maguk is gyűjtsenek képeket, életrajzi adatokat Bartókról, hogy példamutató tiszta jelleme, bátor igazságszeretete mind közvetlenebbül hathasson fejlődő lelkivilágukra!

2. Bartók, a népdalkutató

A népdal életének egyik nagy szenvedélye volt. 1904-től kezdve, mikor egy székely cseléd lány énekét hallgatva először csodálkozott rá erre a különös szépségű dallamvilágra, a népdalokkal végzett munkát egészen haláláig folytatta. Fiatalabb korában, az első világháború végéig mint fáradhatatlan gyűjtő dolgozott, melynek eredménye 8000 népdal, közöttük 2700 magyar. Ezután inkább a gyűjtések lejegyzésével, tudományos rendszerezésével foglalkozott. Igen örült annak, amikor 1934-ben a tanítás helyett a Tudományos Akadémián kapott erre megbízatást. Amerikába is

többek között az vonzotta, hogy a Columbia Egyetem felkérte a Parry-féle délszláv népzenei gyűjtés feldolgozására. Kezdetben magyar népdalokat gyűjtött, majd szlovák és román népzene is. De gyűjtött Észak-Afrikában és Törökországban is.

A népzenevel való kapcsolata meghatározta egész életségét, s zeneszerzői munkásságának is alappillérvé vált. Erre nagyon meggyőző példákat találunk *Bárdos Lajos Bartók-dallamok és a népzene* című könyvében. A fentebb említett forrásokból keressünk jellemző mozzanatokot a népdalokat gyűjtő; a távoli falvakat fonográfal bejáró Bartókról. Ismerjük meg hitvallomásszerű megnyilatkozásait, melyek a parasztok között szerzett élmények hatására születtek. „Az én igazi vezéreszmém . . . , amelynek mióta csak mint zeneszerző magamra találtam, tökéletesen tudatában vagyok: a népek testvérré válásának eszménye, a testvérré válás minden háborúság és minden viszály ellenére. Ezt az eszmét igyekszem – amennyire erőmtől telik – szolgálni zenében . . .”

Bartók népzeneutatói tevékenységére legmúltóbban akkor emlékezünk, ha az általa gyűjtött népdalokat megszerettetjük tanulóinkkal, s ha azokat minél többet énekeljük. A tankönyvek sajnos nem írják ki a gyűjtők nevét, ezért itt következzenek egy nem teljes felsorolás a tankönyvek Bartók gyűjtötte népdalairól, *Kodály-Vargyas A magyar népzene* című mű példatára alapján:

*Kis kece lányom
Komáromi kisleány
Kiöntött a Tisza
Csillagok, csillagok
Béres legény
Jászokunsági gyerek vagyok . . .
Erdők, völgyek . . .
Mikor gulyásbojtár . . .
Érik a szőlő
Megyen már a . . .
Tiszán innen . . .
Elindultam szép bazámbul*

*Szépen szól a . . .
Hej, Vargáné
Ettem szőlőt
Erdő, erdő, erdő, marosszéki . . .
Fiumei kikötőben
Béres vagyok
Szánt a babám
Hej, Dunáról
Gyulainé, édes anyám
Az ürögi faluvégen
Arról alul . . .
Átal mennék*

A példatár dalaiból még a következőket is megtaníthatjuk:

*Megkötöm lovamat
Felsötött a napsugára
Hervadaj rózsza
A szép leány . . .
Jánoshidi vásártéren*

*Annyi bánat a szívemen
Megköttek már nekem . . .
Ez a kislány gyöngyöt fűz
Jaj, de szépen esik . . .
Ablakomba, ablakomba . . .*

3. Bartók, a zeneszerző

Bartók műveinek bemutatása gondos előkészületet, nagy körültekintést kíván. Érzékeltetnünk kell, hogy Bartók századunk egyik legnagyobb zenei lángelméje. De tudjuk, hogy a zeneszerző Bartók nem könnyű útra hív bennünket. Nem andalítani, szórakoztatni akar. De számít az érdeklődő, nyitott ifjú szívekre. A hegycsúcokra csak fáradtsággal lehet feljutni. Kodály mondja: „Pedagógiai tapintat kérdése: mit, hol, kinek nyújtunk Bartók műveiből.”

A jelenlegi tankönyvben levő Bartók-műveket dolgozzuk fel maradéktalanul! De a művek körét bővíthetjük. Legkönnyebben felfoghatók népdalfeldolgozásai. Az 1906-os 20 magyar népdal első 10 dalát énekeljük Bartók zongorakiséretével! Meghallgathatjuk a 8 magyar népdalt (ének-zongorára), a 15 magyar parasztdalt (zongorára). A *Gyermekeknek* című sorozat bármelyik darabja élményt adó lehet. Új feladatként vigyük be az iskolába a *Mikrokozmosz* darabjait!

A Mikrokozmosz hat füzetének különleges jelentősége van Bartók életművében. 153 darabja érett alkotókorszakában, 1932–40-ig készült, nagy művek szomszédságában. Zongoraiskolának szánta, Péter fiának, de ma úgy szemléljük, mint a 20. századi

zene és Bartók életművének összefoglalását, mely egyúttal visszautal a zene addigi történeti fejlődésére is. Művészi értékét mutatja, hogy darabjait Bartók hangversein is játszotta. Mindazonáltal a zenei életben igazi szerepét még ma sem kapta meg. Kodály egyhelyütt fülünket a múlt rabszolgájának nevezi. Innen az akadály, mely sokáig útját állta a merész hangzású, koncentráltan fogalmazó darabok népszerűségének. A zenei nevelés eddigi eredményei azonban lassan megérlelik az időt arra, hogy ez a páratlan zenei kincseshánya megnyílhasson mind a hangszert tanuló, mind az általános zenei képzésben részesülő ifjúság előtt. Ezt ismerte fel az új tanterv is, mely anyagába a Mikrokozmosz darabjait is felvette. Ez a felső tagozatban még nem lépett életbe, de a Bartók-centenárium alkalmat adhat arra, hogy kísérletképpen az első lépéseket megtegyük. Ez az új feladat elsősorban elmélyült tanári felkészülést igényel. De segítségül már 1977-ben megjelent *Frank Oszkár Bevezető Bartók Mikrokozmoszának világába* című könyve, s ezzel szinte párhuzamosan az Ének–zene tanítása című folyóirat 1977. 3. és 4., 1978. 1., 2. és 3. számában Mikrokozmosz-darabok elemzése című cikksorozata, mely már az általános iskolai felhasználásra ad tanácsokat. Ez alapján javasolunk itt darabokat az első, kezdeti lépésekhez. A Mikrokozmosz darabjait két szempont szerint válogathatjuk. Vannak darabok, amelyeket tanulóink képesek aktív zenei tevékenységgel (énekléssel, ritmus-hangoztatással) megszólaltatni. Elemzésük bevezetheti a tanulókat Bartók zenei világának izgalmas műhelyébe – tükör- és rákfordítások, szűkítés, bővítés –, valamint szemléletesen bizonyíthatják Bartók zenei nyelvének a népzenevel való kapcsolatát. A másik csoportba azok a darabok tartozhatnak, amelyek részletes zenei elemzése meghaladja tanulóink tudását, de hangulatviláguk, művészi kifejezőerejük megragadhatja fantáziájukat. Itt olyan művekre gondolhatunk elsősorban, melyek hangulati tartalmára Bartók programszerű címmel is utal. Jó lenne minden osztályunk számára a két csoportból legalább egyet-egyet kiválasztani és feldolgozni.

Javasolt Mikrokozmosz-darabok elemző feldolgozásra:

I. 1–10-ig terjedő unisono dallamok	II. 40. Délszlávós
12. Tükörkép	50. Minuetto
13. Fekvésváltás	61. Pentaton dallam
14. Kérdés és felelet	66. Dallam elosztva
17. Ellenmozgás	III. 74. Magyar párosító
26. Hangismétlés	78. Ötfokú hangsor
31. Tánc kánon formában	83. Dallam megszakítva
33. Lassú tánc	87. Változatok

Javasolt darabok hangulati, tartalmi elemzésre:

II. 47. Nagyvásár	IV. 102. Felhangok
51. Ringás	107. Dallam kódgomolyban
58. Napkeleten	V. 139. Paprikajancsi
63. Zsongás	VI. 142. Mese a kis légyről
III. 73. Sárkánytánc	

Elemzésükhöz a fenti forrásművek segítséget adnak. A tanár számára feltétlenül fontos a kották beszerzése. Hanglemezen a Bartók-összkiadás 3. lemezén (LPX 11 405–7) szerezhető be.

A jelenlegi iskolai zenehallgatási anyagot a tanulók érdeklődése szerint a következőkkel bővíthetjük ki:

A kisebb művek közül a *Magyar képek* 2. és 5. tétele (*Medvetánc*, *Ürögi kánasztánc*). *Allegro barbaro*. *Szabadban* című ciklusból *Az éjszaka zenéje*. Egnemű karokból: *Bolyongás*, *Lánycsüfő*, *Legénycsüfő*.

A nyolcadikos tanulóknak a nagyobb művekből is adhatunk izelítőt, kisebb részletek bemutatásával, megfelelő előkészítés után. A *Cantata profana*-ból meghallgathatjuk a vadászfűgát és az átváltozást. A *III. zongoraverseny* középső tételéből a madárkoncertet. A *Szonáta két zongorára és ütőhangszerekre* című műből az első tétel főrészét. A *Concerto* 2. tételét, A párok játékát. A *kékszakállú herceg vára* című operából az 5. ajtó felnyílását.

4. Bartók, a zongoraművész

Bartók zongoraművészi tevékenységének emléke kissé elhomályosult az idők folyamán. Pedig életéből jelentős időt, sok energiát fordított rá. 11 éves korától, amikor saját kompozíciójával (*A Duna folyása*) fellépett, 1943-ig, utolsó amerikai koncertjéig ötven esztendőn keresztül több száz koncertet adott itthon és a nagyvilágban. Zongoraművészként bejárta a régi Magyarország 13 vármegyéjét, Európa szinte valamennyi országát. Csak Angliában 20 alkalommal koncertezett. 1929-ben koncertturnét tett a Szovjetunióban is. Fájdalom, játékaról csak kevés, szórványos felvétel maradt fenn; de ezt a keveset nagy kincsként terjesztjük, hiszen Bartókot közvetlen élő, emberi mivoltában hozza közelünkbe. Bartók zongoraművészi pályájáról átfogó képét ad *Demény János Bartók, a zongoraművész* című könyve. Mellékleteként két kis hanglemez Bartók zongorajátékát örökíti meg. Hallható rajta többek között az *Este a székeleyknél*, a *Medvetánc*, az *Allegro barbaro*. Ha módunkban áll, a megemlékezések során hallgassuk meg ezeket, hogy láthassák tanulóink, Bartók korának egyik legnagyobb előadóművésze is volt.

5. Bartók művészetének hatása az irodalomban, a képzőművészetben

Bartók művésze – mely ősi népzene hagyományaira építve teremtett új, a XX. század emberének lelkivilágát kifejező zenei világot, mely Kelet és Nyugat zenei gondolkodásának hatalmas szintézisét hozta létre – átsugárzik az egész magyar szellemi életre. Írók, képzőművészek hosszú sora tesz műveiben hitet a bartóki „modell” igazsága mellett. Számtalan alkotás született, melyeket Bartók egyénisége, művésze, példája ihletett. Megemlékezésünket teljesebbé és gazdagabbá tehetjük, ha más művészi ágak nyelvén is érzékeltetni tudjuk Bartók szellemi nagyságát, művészetének eszmei tartalmát.

Bartókról már életében több szobor, rajz, festmény készült, s ezek sora halála után is egyre nő. Az egyik legelső portrét *Berény Róbert* festette róla, 1916 táján. Reprodukciója látható a már említett Bartók élete képekben és dokumentumokban című kötetben. *Ferenczy Béni* 1936-ban készített róla szénrajzot, melyet több Bartók-plakett követett. Ez a rajz a Művészeti Lexikonban is megtalálható. *Beck András*nak 1939-ben többször állt modellt, emlékeiből több szoborra is telt, legismertebb a Zeneakadémia előcsarnokában álló egész alakos szobor. Jelentősek még a következő ábrázolások:

Kondor Béla rajza (Élet és Irodalom 1971-es Bartók-emlékszáma).

Tóth László portréja (Művészet, 1969. augusztus).

Borsos Miklós szobra (*László Gyula* Borsos Miklós című könyvében).

Varga Imre szobra Dunaujvárosban, mely Kodállal együtt ábrázolja.

László Gyula festménye, Bartók a zongora mellett.

Pátzay Pál Bartók-emléktáblája a Tudományos Akadémián.

Schaár Erzsébet szobra (az Életút c. Bartók-lemez borítóján).

Sok képzőművészeti alkotás született Bartók művei hatására is: Ezek reprodukciójából is igyekezzünk néhányat beszerezni.

Kovács Margit: Cantata profana (Kovács Margit-album).

Szabó Iván négy fadomborműve: *Csodálatos mandarin, A fából faragott királyfi, A kékszakállú herceg vára, Cantata profana* (a szegedi Bartók Művelődési Központban).

Szervátiusz Jenő: Cantata profana – fadombormű (Művészet, 1966. nov.). Ez látható az új iskolai hanglemezsorozat borítóján is.

Pataki József: Cantata profana – gobelinterv (Művészet, 1971. júl.).

Kass János: A szarvassá változott fiúk (Juhász Ferenc azonos című verseskötetében).

Kass János: A kékszakállú herceg vára (illusztráció az azonos című könyvhöz).

Tassy Béla: Mikrokozmosz – grafikai sorozat.

A Képzőművészeti Alap Kiadóvállalata a centenárium alkalmából az 1981-es évre *Bartók-naptárt* adott ki, *Lendvai Ernő* szerkesztésében. A naptár *Gergely Sándor* nagyméretű művészfotóit tartalmazza, melyek hangulatukkal, tartalmukkal egy-egy Bartók-mű világát fejezik ki. A színekben gazdag, fantáziát ébresztő képek közül különösen figyelemreméltó a címlap (Csak tiszta forrásból), valamint az Anyi bánat a szívemen, Este a székelyeknél, Allegro barbaro és a Mikrokozmosz feliratúak.

Hasonlóképpen gazdag a Bartókról készült költemények sora is. Ezek közül teljes egészében keveset használhatunk fel, de jellemző részlet, fordulat, kép szinte mindegyikből kiemelhető, s teljesebbé, meggyőzőbbé teheti Bartók-élményünket. A *Zene szava* című verseskötet (*Gál Zsuzsa* szerkesztése) ezekből szép sorozatot közöl.

Kassák Lajos: Bartók Béla

Balázs Béla: Bartók Béla

Illyés Gyula: Bartók

Weöres Sándor: Bartók Béla

Fodor András: Bartók

Rába György: Az éjszaka zenéje

Képes Géza: Bartók V. vonósnyégyese

Devecseri Gábor: Mikrokozmosz

Somlyó György: Bartók búcsúestje

Juhász Ferenc: Bartók Béla a zöld levelibékával

Ezek mellett ajánljuk *Juhász Gyula*, valamint *Keresztury Dezső* és *Bóka László* *Bartók*-versét. Ez utóbbi kettő a már említett *Életút* című hanglemezen is hallható (LPX 13 674), mely 1970-ben jelent meg. A hanglemez szinte valamennyi részlete felhasználható. Bartók-művek részletei mellett hallhatók versek, levélrészletek, Móra Ferenc Honti igricek című elbeszélése. S ami a legfontosabb, felhangzik Bartók Béla hangja is, amint a *Cantata profana* szövegét mondja.

II. Mindezt a sokszínű, gazdag tartalmat milyen formai keretbe foglalhatjuk, hogyan tervezhetjük meg a centenárium megünneplését?

1. Feladataink az ének-zene órákon

A legfontosabb tevékenység ennek kereteiben zajlik. Itt végezhetjük azt a folyamatos nevelőmunkát, mely nélkül nincs maradandó hatású ünnepi megemlékezés sem. Minden osztály számára tervezzük meg, hogy a kötelező törzsanyag elvégzésén túl mit tudunk a fenti tartalmakból az órák folyamatába beépíteni. Az egyszerre sok helyett a sokszor keveset elvét kövessük! Helyes, ha a tanmenet mellé külön feladat-tervet készítünk a Bartók-évre. Fordítsunk időt a tantervben szereplő Bartók-művek, az általa gyűjtött népdalok ismétlésére, elmélyítésére! Az előző években tanultakat is újítsuk fel! A törzsanyag elvégzése közben is keressünk rá alkalmat, hogy Bartókról szólhassunk! A népdalok tanítása közben beszélhetünk a népdalgyűjtésről, s benne Bartók szerepéről, munkájáról. Az elemzésre kiválasztott Mikrokozmosz-darabokra az órák készségfejlesztésre szánt idejéből használhatunk fel 5–10 percet. Az ügyesen elrendezett apró momentumokból fokozatosan összegyűlik az az ismeretanyag, kirajzolódik az a Bartók-kép, mely képessé teszi tanulóinkat az ünnepi megemlékezések élményszerű befogadására.

A centenáriumi év egyik legfontosabb eseménye az osztálykeretben megrendezett, jól előkészített ünnepi Bartók-óra legyen. Ebben a tanulók minél aktívabban vegyenek részt. Szóltassák meg a népdalokat. A hangszeren játszó tanulók mutassanak be kis Bartók-műveket. Felkészítésükre időben kérjük fel hangszeres tanáraikat. Ha nincs az osztályban ilyen tanuló, vendéget is hívhatunk. Jó alkalom ez az általános iskola és a zeneiskola együttműködésére. Tanulóink gyűjtsenek dokumentumokat, készítsenek Bartók-falat a tanteremben. Olvassanak fel versrészletet, levélrészletet. Hallgassuk meg a már előkészített Bartók-műveket, a Mikrokozmosz-darabokat s mindazt, amit a Bartók-életműből erre az alkalomra kiválasztottunk. Tegyük szemléletessé az ünnepi órát képek, képzőművészeti alkotások.

2. Énekkari munka

A Bartók-évre minden énekkar készüljön képességei szerint. Énekeljünk jól összeállított Bartók-gyűjtésű népdalcsoportot, művészi ízlésű előadásban. De amelyik kórus igazán méltó akar lenni a ritka ünnepi alkalomhoz, az legalább egy Bartók-művet tanuljon meg. Ha ebben még járatlan a kórus, ezt is nagyon gondos előkészítéssel kezdjük, s a betanítást hosszabb időre elosztva tervezzük meg, időt hagyva a lassú érlelődésre. A kórusvezető a betanításhoz hasznos tanácsokat kaphat *Borsai-Csillag-Hegyi Bartók egyenmű karainak előadásáról* című könyvből (Zeneműkiadó Vállalat 1956), valamint az *Ének-zene tanítása* most induló sorozatából. 1980. évi 4. számában *Mohayné Katanics Mária* a *Ne menj el* című kórusműről ad részletes elemzést.

3. Iskolai ünnepély

Maradandó élményt adó iskolai ünnepélyt akkor rendezhetünk, ha ahhoz a tanórai és az énekkari munkával a feltételeket megteremtettük. Ezért az ünnepélyt az osztályonkénti ünnepi Bartók-órák után rendezzük. Azok legszebb teljesítményei az ünnepély műsorában is helyet kaphatnak. Az énekkar szereplésén kívül valamennyi tanuló közösen énekeljen népdalokat. Kérjük fel közreműködésre a zeneiskola tanárait vagy tehetséges növendékeit. Az összekötő szöveget Bartók-dokumentumokból, versekből állítsuk össze. Hívjuk meg a szülőket is, hogy munkánk hatása minél tágabb körben sugározzon szét.

4. A megemlékezés egyéb formái

Rendezhetünk vetélkedőt, zenés fejtörőjátékot, népdalversenyt. Hívjuk fel tanulóink figyelmét a rádió, a televízió Bartókról szóló műsoraira. Az Országos Filharmónia az ország sok részében, az ifjúsági hangversenyek keretében Bartók-műsort is ad. Ezen is minél több tanulónk vegyen részt.

A javaslatokat sok egyéni ötlet bővítheti még. Ne sajnáljuk az erőt és energiát azért a nemes célért, hogy Bartók művészete ifjúságunk szívében otthonra találjon.

A cikkben nem említett további javasolt forrásmunkák:

Ujjalussy József: Bartók Béla

Kroó György: Bartók-kalauz

Lendvay Ernő: Bartók költői világa

Fodor András: Vallomások Bartókról

Szegő Júlia: Embernek maradni (Bartók Béla életregénye)

Gál Zsuzsa: Bartók Béla (Az én zeneszerzőm sorozatban)

